

Respons op de publieke consultatie Doel 4 en Tihange 3

Bond Beter Leefmilieu

De [openbare raadpleging over het uitstel van de sluiting](#) van de twee jongste kernreactoren Doel 4 en Tihange 3 is op 20 maart 2023 van start gegaan. Op nationaal niveau loopt ze tot 20 mei 2023, op internationaal niveau tot 20 juni 2023.

BBL vindt de raadpleging misleidend. Het doel van een openbare raadpleging zou moeten zijn dat burgers hun mening kunnen geven over een bepaalde publieke kwestie. Deze raadpleging is zo georganiseerd dat er verwarring ontstaat: Ze is partijdig, simplistisch, slecht getimed en onvolledig. Verder hebben we ook kritiek op de communicatie over het openstellen van de raadpleging. Deze werd niet actief verspreid. De publicatie ervan voldeed alleen aan de wettelijke minimumvereisten inzake kennisgeving aan autoriteiten en instellingen. Dit is geen manier om burgers in staat te stellen zich een mening te vormen over een onderwerp met grote gevolgen voor de toekomst van ons energiesysteem. BBL betreurt de slechte kwaliteit van het consultatieproces en de hele besluitvorming over de levensduurverlenging van Doel 4 en Tihange 3.

Het gaat immers niet om een beslissing of de twee reactoren - misschien - ook na 2025 nog elektriciteit mogen produceren. Het is een beslissing om de kernuitstap met 12 jaar uit te stellen tot het jaar 2037 en dus over de positie van België tegenover de toekomstige rol van kernenergie¹.

De onderhandelingen tussen de Belgische regering en de uitbater van de centrales lopen niet van een leien dakje. Engie was geen vragende partij voor de verlenging van de reactoren. Om Engie aan de onderhandelingstafel te krijgen, werden de oorspronkelijke rode lijnen voor een lange termijn exploitatie (long-term operation, LTO) van de reactoren al lang overschreden. Met name de eis dat de exploitant verantwoordelijk blijft voor de financiële risico's in verband met het beheer van het kernafval is al lang geleden komen te vervallen. Toen de Belgische regering in maart 2022 de LTO van Doel 4 en Tihange 3 besloot, werden drie voorwaarden geformuleerd: 1) slechts 2 reactoren, slechts voor 10 jaar, 2) geen nationalisatie van kerncentrales en 3) geen financiering van ontmanteling en afvalbeheer.

De financiële risico's in verband met het afvalbeheer op lange termijn zullen vroeg of laat moeten worden overgedragen van de uitbater naar de Belgische autoriteiten. Het is onaanvaardbaar dat deze kwestie nu wordt gekoppeld aan de verlenging van de twee laatste reactoren. De burgers worden door de aard en de dynamiek van de onderhandelingen buiten de besluitvormingsprocedure gehouden.

BBL heeft de volgende opmerkingen over de raadpleging op zich.

De lopende openbare raadpleging is partijdig.

- De auteur van de effectbeoordeling (radiologisch gedeelte), het Belgische onderzoeksinstituut voor kernwetenschappen SCK CEN, heeft een belangenconflict en bagatelliseert daarom de risico's van kernenergie. Het SCK CEN is zelf een nucleaire uitbater. Het SCK CEN doet al jarenlang onderzoek naar reactorconcepten van de toekomst en sinds 2022 ook naar Small Modular Reactors (SMR's). Het onderzoek wordt gefinancierd met overheidsgeld. Het uitstellen van de Belgische kernuitstap is in het financieel en institutioneel belang van het SCK CEN.

¹ "Dat Frankrijk en België een nucleaire toekomst hebben, is een goede zaak voor beide landen, betoogde Alexander De Croo." 5 mei 2023, Val Duchesse. Bron: [RTBF 5 mei 2023](#)

- Het SCK CEN is lid van de Belgische lobbyorganisatie Nucleair Forum. Het Forum vertegenwoordigt - vooral corporate - actoren die actief zijn in de nucleaire sector. In verschillende publicaties zien ze de Belgische kernuitstap tegen 2025 als een vergissing. Meer specifiek [vreezen ze voor het voortbestaan van de nucleaire kennishub in België](#).
- Juridisch gezien hebben de medewerkers van het SCK CEN hun formele accreditatie om een milieueffectrapportage (MER) op te stellen. Toch is het deontologisch en politiek niet aanvaardbaar omwille van het bovenvermelde belangenconflict.

De openbare raadpleging is onduidelijk en slecht getimed.

- De raadpleging is beperkt tot de aanpassing van de wet en heeft geen betrekking op de LTO werken. De nucleaire waakhond FANC had een gezamenlijke MER aanbevolen om beide projecten, aanpassing wet en LTO werken, gezamenlijk te raadplegen (FANC, januari 2022, p. 8). Aangezien de overheid kiest voor de tweede optie, dus met twee aparte MER's die een aparte openbare raadpleging vereisen, zou dit in de raadplegingsdocumentatie moeten worden uitgelegd, wat niet het geval is.
- De burgers wordt gevraagd hun mening te geven, maar het is niet duidelijk hoe met de reacties op de raadpleging rekening wordt gehouden. De onderhandelaars van de Belgische regering hebben een mandaat om een bindende overeenkomst met de uitbater te ondertekenen. Zodra de transactiedocumenten zijn ondertekend, zal de regering voldongen feiten hebben gecreëerd en zal het parlement de wet moeten aanpassen, wat het resultaat van de raadpleging ook zal zijn.
- De huidige openbare raadpleging wordt gepubliceerd terwijl de Belgische regering en Engie nog steeds onderhandelen. Engie wil geen personeel en financiële middelen inzetten vooraleer er een bindende overeenkomst is gesloten. De raadpleging gaat dus gepaard met grote onzekerheden over het tijdschema van het hele project en dus over de haalbaarheid ervan. Een versnelling van de hele planning zou kunnen leiden tot extra veiligheidsproblemen. De uitkomst van de onderhandelingen zal invloed hebben op de algemene doelstelling van het project, namelijk het verbeteren van de bevoorradingszekerheid in de jaren na 2025, wanneer de laatste Belgische reactor volgens de huidige wetgeving moet worden gedeactiveerd.
- De openbare raadpleging laat een aantal belangrijke elementen links liggen, die worden beschouwd als buiten het toepassingsgebied van de MER in verband met de aanpassing van de wet:
 - alle informatie over de werkzaamheden die nodig zijn om aan de veiligheidsnormen te voldoen,
 - alle informatie over het beheer van de veroudering van de reactoren,
 - alle informatie over de wijze waarop de uitbater de nodige competenties en personeel waarborgt.

Dit zijn geen onbelangrijke vragen. Het FANC eist garanties voor al deze aspecten².

De huidige openbare raadpleging is simplistisch over vermeden effecten

- Het presenteert de LTO als een project dat positieve gevolgen heeft voor het milieu en de bevolking. Dit is gebaseerd op de veronderstelling dat elke kWh die door de kernreactoren wordt geproduceerd, wordt vervangen door een gascentrale (vermeden effecten, hoofdstuk 9.2 en milieueffecten, niet-radiologische effecten, hoofdstuk 10.1 van het MER, niet-technische samenvatting). De bijbehorende CO₂- en stikstofemissies worden geacht rechtstreeks te worden vermeden. Deze veronderstelling is

² FANC, 2021: "Indien er een politieke beslissing zou vallen om de optie van een LTO voor Doel 4 en Tihange 3 terug mogelijk te maken, is het voor het FANC als veiligheidsautoriteit essentieel dat hierbij de volgende vereisten gerespecteerd zijn in 2025 (zie ook §3.1): (1) Goedkeuren van een LTO dossier met actieplan in het kader van de 4e periodieke veiligheidsherziening; (2) Verbetering van het ontwerp van de installaties om te voldoen aan de minimale vereisten van de regelgeving (KB VVKI); (3) Verzekeren van de kwalificatie van alle systemen, structuren, componenten met relevantie voor de veiligheid op het vlak van verouderingsbeheer; (4) Verzekeren van voldoende competenties en human resources

echter simplistisch en houdt geen rekening met de mechanismen en de realiteit van de Europese elektriciteitsmarkten.

De openbare raadpleging is onvolledig over alternatieven om het doel te bereiken

- In het MER staat dat er geen alternatief is voor een LTO van Doel 4 en Tihange 3 (hoofdstuk 2 van het MER, niet-technische samenvatting). Alternatieven worden niet naar behoren geanalyseerd en in overweging genomen. Bevoorradingszekerheid van elektriciteit ontstaat niet alleen aan de aanbodzijde. Het is een veel complexer onderwerp dat ook verband houdt met marktmechanismen en maatregelen aan de vraagzijde.
- Om enkele maatregelen aan de vraagzijde te noemen: België heeft een groot potentieel voor energie-efficiëntie en de huidige beleidsmaatregelen zijn niet ambitieus genoeg om dit potentieel aan te boren. Projecten voor elektriciteitsopslag staan op het punt massaal te worden uitgerold. Piekverlagende maatregelen kunnen bijdragen tot een grotere bevoorradingszekerheid.
- Ook aan de aanbodzijde spelen andere factoren een rol: snellere uitrol van hernieuwbare energie, interconnectie en marktmechanismen.
- België heeft nood aan een visie en een strategie voor de toekomst van het energiesysteem. De verlenging van de oudere kerncentrales (Doel 1 & 2 en Tihange 1) heeft de energietransitie in het verleden vertraagd in plaats van het echte probleem aan te pakken.
- Een versnelling van de energietransitie in België vereist een sterke samenwerking op alle overheidsniveaus, wat momenteel ontbreekt. De bevoegdheden zijn verdeeld over de federale staat en de gewesten. De federale overheid is verantwoordelijk voor de bevoorradingszekerheid, maar is niet bevoegd voor maatregelen op het gebied van energie-efficiëntie en hernieuwbare energie. Meer samenwerking tussen alle overheidsniveaus is de basis voor een sterk plan over hoe de bevoorradingszekerheid kan worden versterkt, met inbegrip van energiebesparing, hernieuwbare energie, opslag, beheer van de vraagzijde, interconnectie en marktmechanismen.

De openbare raadpleging bagatelliseert veiligheidskwesties

- Het MER stelt dat er geen radiologische impact is (hoofdstuk 4, niet-technische samenvatting) bij normaal bedrijf en een zeer matig tot verwaarloosbaar effect bij het onderzochte type ongevallen (hoofdstuk 10.2.2. Impact op mens en milieu bij een ongeval, niet-technische samenvatting), waarbij de risico's die elk nucleair project in een veel grotere straal met zich meebrengt (namelijk sterk beschadigde reactorkernen en containment systems worden buiten beschouwing gelaten) worden gebagatelliseerd.
- Nieuwe veiligheidsverplichtingen na de rampen van Tsjernobyl en Fukushima hebben het risico op ongevallen vermindert, maar deze kunnen niet volledig uitgesloten worden. Bovendien nemen andere risico's toe als gevolg van een steeds instabielere geopolitieke situatie, waardoor de risico's van criminele incidenten (diefstal en misbruik van radioactief materiaal), terreurdaden en proliferatie toenemen.
- Door het uitstellen van de geleidelijke stopzetting in België zal het radioactief afval met 8,9% toenemen (categorie C-afval, hoogradioactief langlevend afval). Volgens de MER is deze toename "relatief beperkt" (10.2.3 Impact op de productie van radioactief afval en verbruikte splijtstoffen). Aangezien er voor dit type afval geen oplossing bestaat en het door toekomstige generaties zal moeten worden verwerkt, is deze bewering betwistbaar.
- Het is nodig de grensoverschrijdende gevolgen van een ernstig ongeval met schade aan de containment systems en het splijststofreservoir te berekenen, ongeacht de vastgestelde waarschijnlijkheid dat deze zich voordoen, voor zover dit fysiek mogelijk is.

De uitgestelde kernuitstap is niet geschikt om de bevoorradingszekerheid te verbeteren

- De doelstelling van het project is het garanderen van de bevoorradingszekerheid (zoals vermeld in hoofdstuk 2 van het MER, niet-technische samenvatting). Zelfs in het MER wordt toegegeven dat de verlenging van de levensduur van Doel 4 en Tihange 3 niet zou bijdragen tot het opvullen van het tekort tijdens de winters van 2025 tot 2027³. Het project is niet geschikt voor het beoogde doel. Integendeel, het voegt nieuwe onzekerheden toe aan een reeds moeilijke situatie.
- Bij de huidige stand van de informatie over de onderhandelingen is er geen reden om aan te nemen dat de betrokken reactoren in de winter na 2025 elektriciteit zullen produceren.
- Volgens wat de Belgische regering en Engie eerder dit jaar zijn overeengekomen (Heads of Terms van 9 januari 2023), zullen de twee reactoren in 2025 worden stilgelegd. Heropstart is voorzien in 2026 of 2027. Dit is echter slechts een voornemen, maar er wordt door de uitbater Engie geen enkele garantie gegeven.
- Vanaf 2028 wordt nieuwe offshore windenergiecapaciteit verwacht in België en Noordwest-Europa. De Prinses Elisabeth-Zone zal tegen dan gaan leveren en nieuwe interconnectoren zullen de bevoorradingszekerheid vergroten.
- Om de stillegging voor één of meerdere jaren te vermijden, vraagt de Belgische federale regering aan de uitbater Engie en de nucleaire waakhond FANC om een deel van de werken te spreiden en uit te stellen. Tot nu toe is niet bekend of dit haalbaar is zonder de veiligheidsvoorschriften te overtreden.
- De betrouwbaarheid van kernreactoren is een probleem, en dat geldt vooral voor oude reactoren die meer onderhoud nodig hebben. De nucleaire vloot in Frankrijk zorgt momenteel voor grote onzekerheden op de hele energiemarkt in de regio. De twee Belgische reactoren in kwestie worden door de auteurs van de MER beschouwd als in goede staat. Zij behoren echter tot de oudste van Europa. Materiaaldegradatie is onvermijdelijk, waardoor voortdurend toezicht en onderhoud nodig zijn en de betrouwbaarheid afneemt.

Deze tekst is gebaseerd op volgende bronnen:

- [Niet-technische samenvatting van de milieueffectbeoordeling, 20 maart 2023](#)
- [Milieueffectenbeoordeling in het kader van het uitstel van de desactivatie van Doel 4 en Tihange 3 \(in NL\)](#)
- FANC publicaties over de LTO van respectievelijk [28 november 2021](#) en [17 januari 2022](#)
- State of play on negotiations between the federal government of Belgium and the operator Engie (Letter of intent from 21 July 2022, Heads of Terms 9 January 2023).
- Recente [BBL](#) publicaties over de kernuitstap in België
- BBL rechtszaak Doel 1 & 2: [Sloop de kerncentrales](#)
- Greenpeace, BBL & IEW, Geen verlenging van de levensduur van Doel 1 en 2. [Deelname van de milieubeweging aan de publieksraadpleging, juni 2021](#).

³ Zie MER, p 48: “Zoals gezegd heeft voorliggend project geen bijdrage aan het opvullen van dit tekort [winters 25-26 en 26-27], dat optreedt vooraleer de levensduurverlenging een feit zal zijn. Wel is het zo dat de regering sowieso alles in het werk zal moeten stellen om tekorten in de winters van 2025-2026 en 2026-2027 te vermijden.”